

УДК 02:930

Бондарева Д.
студентка 1 курсу, напрям підготовки
«Інформаційна, бібліотечна, архівна справа»,
Мукачівський державний університет
Мовчан К.М.
директор наукової бібліотеки,
Мукачівський державний університет

ОСНОВНІ ІСТОРИЧНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОЇ СПРАВИ: КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ

В статті розглядається історія становлення бібліотек, бібліотечної справи з часів античності і до ХХ століття. Розкрито основні етапи становлення бібліотекознавства та бібліографії.

Ключові слова: бібліотеки, клинописи, монахи, хранителі бібліотек, книги.

Історія створення бібліотечної справи розпочалася з появою перших бібліотек, їх поступовим розвитком, вдосконаленням.

Перші бібліотеки з'явилися ще в часи античності. Спочатку це були коробки з папірусом (XVIII-XVII ст. до н.е.); колекція глиняних табличок (храм в м. Ніппуре, 2500 д.н.е.). Найбільша бібліотека глиняних табличок була заснована у 668-627 р. д.н.е. у м. Ніневія. Фонд бібліотеки нараховував від 5 000 до 25 000 табличок з глини. Тексти на табличках були написані декількома мовами: асирійською, вавилонською, шумерською. Заснував бібліотеку асирійський правитель Ашшурбаніпал. Він надавав великого значення упорядкуванню та комплектуванню фонду бібліотеки: відряджав писців у різні регіони своєї держави для виготовлення копій всіх текстів, на які вони натрапляють; замовляв з усіх великих храмових архівів копії текстів. Значне поповнення фонду бібліотеки здійснювалось за рахунок захоплених під час військових походів клинописів. Хранителі бібліотек дбали про удосконалення роботи бібліотеки, а саме - досліджували зміст табличок, зберігали, поповнювали її фонд та вдосконалювали роботу з відвідувачами бібліотеки. Вже в той час хранителі книг надавали великого значення упорядкуванню табличок за номерами, назвами табличок та серіями. На табличках зазначалися імена переписувачів та штемпель бібліотеки, на якому

записано «Палац Ашшурбаніпала, царя воїнів і царя народів, царя країни Ассур, котрому бог Набо і богиня Гасмита дарувала чутливі вуха і зірки очі, щоб розшукувати творіння письменників мого царства». Ідеї тих часів реалізовані в роботі бібліотек залишаються актуальними і в наш час.

Історія бібліотек, вже більш схожих за своїм фондом, розпочалась в Середньовіччі з того часу, коли для письма в Китаї почали використовувати папір. Так, у IV – VIст. з'являються бібліотеки при монастирях. Вони були дуже маленькі і поміщалися навіть в сундучку. Згідно з правилами роботи бібліотеки (уставом) монахи зобов'язані були займатися не тільки фізичною працею, а й читанням і переписуванням книг. У їх фонді релігійна, художня література, деякі з них збереглися і до нашого часу. Перша печатна книга «Алмазна сутра» появилася в Китаї у 868 р. Найбільш відомою бібліотекою початку III ст. д.н.е. є Александрійська бібліотека (заснована при Александрійському музеї). Книжковий фонд бібліотеки складався з грецької та східної літератури. Це була найбільша бібліотека того часу, її фонд формувався з награваних архівних документів, які були знайдені на іноземних суднах. Першим бібліотекарем цієї книгозбірні був давньогрецький філолог та графік Зенодот (325-200 д.н.е.). Зенодот вніс значний внесок у розвиток бібліотек, бібліотечної справи. Він вперше запровадив розміщення книг в різних кімнатах. Це була систематизація літератури за предметом (галузями), всередині кімнати (відділу) фонд розміщений за першою літерою імені (за авторським знаком). Цією методикою користуються і в роботі сучасних бібліотек. Александрійська бібліотека приваблювала своїм фондом багатьох вчених: Аристарха, Самоського, Евкліда, Герофіла та інших, оскільки в бібліотеці зберігались цінні видання, які були зручно розміщені для пошуку.

За літописними свідченнями першою бібліотекою Київської Русі була Бібліотека Ярослава Мудрого (1037р). Мало відомостей про те, де спочатку була розташована книгозбірня, про її кількісний і якісний стан фонду. Фонд бібліотеки містив книги церковного спрямування, потреба в них диктувалася поширенням на Русі християнства. Очевидно, поряд з церковними були і книги, які містили відомості зі світової історії, географії, астрономії, філософські та юридичні тракти, публіцистичні твори. Проте, це не точні дані, адже бібліотека згоріла і визначити зміст фонду бібліотеки того часу неможливо.

Вже починаючи з XI ст. зростання торгівельних зв'язків, розвиток ремесел, розвиток міст зумовило відкриття установ, які давали б відповідні знання, створювались університети. При університетах були відкриті бібліотеки. Вони створені не тільки з метою зберігання книг, а й відкриті для користувачів.

З середини XV століття, разом з винаходом книгодрукування та розвитком культури, виникають нові за структурою і змістом роботи університетські бібліотеки (Сорбони, Гейдельберзького і т. д.). Поступово склалась і структура бібліотеки, що поділялася на дві частини: «велика бібліотека» (читальня) і «мала бібліотека» (зберігались дублетні документи, які можна було брати під заставу додому).

Своїми книжковими фондами славилися бібліотеки Ірландії, Англії, Франції, Німеччини. В кінці XVI століття тільки в Англії було 160 церковних і монастирських бібліотек. В Англії був складений загальний каталог книг, що враховував фонди всіх 160 бібліотек. Бібліотеки вже перестають бути архівами, стають самостійними установами, які виконують функції, притаманні бібліотекам. Вже у XVII – XVIII століттях з'явилися бібліотеки, які мають світове значення: Бодлі в Оксфорді, Королівська бібліотека в Берліні, Бібліотека Британського музею в Лондоні та ін.

Кінець XIX - початок XX століття був початком розвитку бібліотек і бібліотечної справи. Американський бібліотекар і бібліограф МевілДьюї придумав все те, без чого неможливо уявити сучасну бібліотеку: каталоги, систематизоване розташування книг у книгосховищі, нумерація, яка полегшує пошук літератури. Дьюї першим висловив думку, що бібліотеки повинні бути доступні для людей і працювати допізна, щоб люди могли приходити в них по закінченню робочого дня, розробив систему видачі книг, штрафів за несвоєчасне повернення книг. Для систематизації книг Дьюї запропонував десяткову класифікацію, згодом на її основі була створена універсальна десяткова класифікація УДК. Вже у 1879 році видатний бібліотекар здійснив спробу впорядкувати та організувати систему професійного навчання бібліотекарів. В цей час теоретичні знання бібліотекарі здобували самостійно, а практичні навички - на базі потужних бібліотек, але така освітня модель не зустріла схвалення Американської бібліотечної асоціації. Були створені бібліотечні школи. Першу Школу бібліотечної економіки очолив Мелвіл Дьюї у січні 1887 року. На першому курсі було 20 студентів : 3 чоловіків, 17 жінок.

Початковий період розвитку бібліотекознавчої думки в Україні пов'язаний з ім'ям видатного бібліотекознавця Хавкіної Л.Б. – непересічної особистості, вітчизняного бібліотекознавця кінця XIX - початку XX ст. Її науковий доробок і внесок у розвиток бібліотечної справи мають вагомe значення. Більшість її ідей не реалізовані, однак залишаються актуальними і в наш час, зберігаючи свою перспективність і на майбутнє [1].

Досліджуючи історію розвитку спеціальності, дійшли висновку, що розвиток бібліотечної спеціальності залежав від розвитку суспільства, розвитку бібліотек, зростання їх значення для суспільства, що постійно розвивається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кушнарєнко Н.М. Внесок Л.Б. Хавкіної в розвиток бібліотечного фондознавства / Н.М. Кушнарєнко // Українське бібліографознавство в історичному вимірі. – 2011. – С.7.

The article deals with the history o the formation of libraries, the library management from the time of antiquity to the XX century. The basic stages of formation of library science and bibliography are revealed.

Keywords: libraries, cuneiforms, monks, custodians of libraries, books

УДК 82-042.3:32(=111)”19”

Гарапко П.А.

**студент 2 курсу магістратури, напрям підготовки «Середня освіта
(Мова і література (англійська))»,**

Мукачівський державний університет

Розман І.І.

кандидат педагогічних наук, доцент,

Мукачівський державний університет

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ФЕНОМЕНІВ АНГЛІЙСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ХХ СТОЛІТТЯ НА РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРИ

У статті розглянуто етапи розвитку літератури ХХ століття в Англії під впливом соціальних, політичних та економічних аспектів розвитку. Проаналізовано зображення у творах нагальної для тогочасного суспільства реальності.

Ключові слова: позитивізм, екзистенціалізм, теорія елітарності, соціально-політичний стан.

Без сумніву соціально-політичний, економічний та науково-технічний стан розвитку суспільства впливає і на літературу, адже саме за допомогою друкованого слова письменники та поети виражали свої протести, захоплення чи розчарування сучасним для них ходом речей у суспільстві. Світова література ХХ століття представлена багатьма унікальними та несхожими один на одного митцями-представниками різноманітних течій та напрямів літератури модернізму.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>